

Lubelszczyzna

MIESIĘCZNIK NR.5 / MAJ 2020 / 5,50 zł

MOJA MAŁA OJCZYŻNA

W TYM NUMERZE...

ROZTOCZE NA LIŚCIE
UNESCO

POZNAJ ROZTOCZAŃSKI
PARK NARODOWY!

TARNAWATKA, CZYLI NASZA
MIEJSCOWOŚĆ MIESIĄCA

WYPOWIEDŹ PANA TADEUSZA
GRABOWSKIEGO - ZASTĘPCY
DYREKTORA RPN

CIEKAWY ZAGADKI I
KRZYŻÓWKI

I WIELE INNYCH.

Roztocze jest to region o wielkiej bioróżnorodności, który zamieszkuje 200 tys. osób, a corocznie odwiedza ok. 600 tys. Turystów. Niewielkie wapienne wzgórza które tworzą Roztocze, ciągną się od Kraśnika do Lwowa. Zachodnią część tego regionu pokrywają lessy, zaś na południowej występują siarczanowe źródła mineralne i skamieniałe drzewa. Piękne krajobrazy tworzą też wypływające z rzeki o skalnych progach.

Roztoczański Park Narodowy został utworzony 10 maja 1974. Jego symbolem jest konik polski. RPN ma powierzchnię 8483 ha. W lasach tego parku występują najczęściej sosna jodła i buk.

Przykłady gatunków roślin występujących w RPN

Tojad dzióbaty

Źródło: Google Grafika

Pluskwica europejska

Źródło: Google Grafika

Zawilec wielkokwiatowy

Źródło: Google Grafika

Przykłady gatunków zwierząt występujących w RPN

Jeleń

Bocian czarny

Ryś

Źródło: Google Grafika

Zapytałyśmy **Pana Tadeusza Grabowskiego** – zastępcę dyrektora RPN o to, jakie korzyści czerpie Roztoczański Park Narodowy z wpisania Roztocza na Listę Rezerwatów Biosfery. Oto jego odpowiedź:

„Pragnę przypomnieć, że TRB Roztocze jest na liście UNESCO od czerwca 2019 roku. To zbyt krótki okres, aby mówić o wymiernych korzyściach. Bez wątpienia mają one wymiar informacyjno-promocyjny. Identyfikacja Roztocza – jako regionu geograficznego, za sprawą UNESCO jest większa w Europie i Świecie.”

TRANSGRANICZNY REZERWAT BIOSFERY

W 1971 roku UNESCO zapoczątkowało Międzynarodowy program "Człowiek i Biosfera". Jego celem jest tworzenie zrównoważonych relacji między biosferą i ludźmi, kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego, ochrona różnorodności biologicznej i obserwowanie zmian ekologicznych w obszarze regionu. Program ten jest realizowany przez tworzenie międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery (łącznie jest ich 701). W tej sieci znajduje się 11 polskich obiektów. 5 spośród 21 rezerwatów transgranicznych, czyli takich które znajdują się na terytorium dwóch lub więcej państw znajdują się na terenie Polski. Rezerwat Biosfery nie jest formą ochrony przyrody lecz międzynarodowym tytułem honorowym. Taki status jest szansą na lepszą promocję regionu.

Od 19 czerwca 2019 roku Roztocze jest wpisane na listę UNESCO jako Transgraniczny Rezerwat Biosfery jednak już w 2013 roku Dyrektor Roztoczańskiego Parku Narodowego rozpoczął proces nominacyjny.

W Roztoczańskim Rezerwacie wyznaczono trzy strefy:

rdzenną – jest to strefa o najwyższych walorach przyrodniczych, chroniona według systemu obowiązującego w danym kraju.

buforową (80 392 ha) - obejmuje głównie parki krajobrazowe, jest związana ze zrównoważonym rozwojem społeczno-ekonomicznym i kulturowym.

tranzytową (207 473 ha) – rozwój społeczno – gospodarczy odbywa się z poszanowaniem przyrody i człowieka.

Tarnawatka to wieś leżąca w południowej części województwa lubelskiego. Jest siedzibą gminy o powierzchni 82,9 km² w której skład wchodzi 14 wsi.

“Rozkoszny kąt”

*A gdy los rzadki do
Tarnawatki*

dla milej gratki zapędzi cię

*W ciepłym salonie przy
gramofonie*

grają symfonie, aż trzęsiej się,

*Przyjedziesz z miasta, wabią
Cię ciasta,*

*brzuszek ci wzrasta, że tylko
hej.*

*A gdy znów szkoła w swe
wrota woła,*

*ledwo człek zdoła wyjechać
stąd.*

*Przejedziesz wrota, a już
tęsknota,*

*serce Cię miota rozkoszny
kąt.*

Wiersz napisał Michał Tyszkiewicz w ok. 1929 roku. Oddaje klimat dawnego domu Tyszkiewiczów i gminy

Kościół św. Apostołów Piotra i Pawła w Tarnawatce

Zródło: Google Grafika

Spichlerz plebański z 1999r.

Zródło: Google Grafika

Tarnawatka

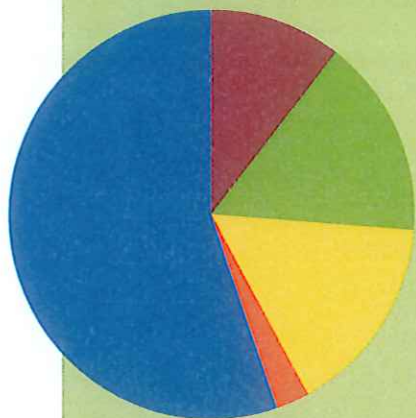
Grób Mieczysława Kosza – słynnego muzyka jazzowego

Zródło: Google Grafika

Dom administratora – zdjęcie własne

Uczniowie klasy VIII Szkoły Podstawowej w Tarnawatce wzięli udział w ankiecie na temat ochrony przyrody. Oto jej wyniki.

JAKIE DZIAŁANIA PODEJMujesz W CELU OCHRONY PRZYRODY?

- Segreguje śmieci
- Należy do organizacji o tej tematyce
- Sadzę drzewa
- Wybieram ekologiczne rozwiązania
- Żadne

Źródło: zdjęcie własne

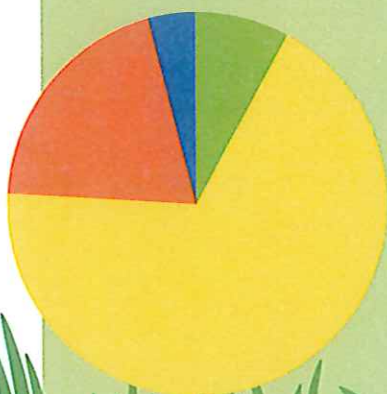
Zespół Szkół i Przedszkola w Tarnawatce

CZY KIEDYKOLWIEK MIAŁEŚ STYCZNOŚĆ Z BRAKIEM POSZANOWANIA PRZYRODY?

- tak, często
- tak, czasami
- nie chce się wypowiedzieć
- raczej nie
- zdecydowanie nie

JAK CZĘSTO ZDARZA CI SIĘ ODWIEDZAĆ REZERWATY PRZYRODY?

- bardzo często
- czasami
- rzadko
- nigdy

Szkoła Podstawowa w Tarnawatce niejednokrotnie brała udział w akcji "Sprzątanie świata". Jak sama nazwa wskazuje, polega na zbiorowym sprzątaniu odpadów. Najmłodsi, jak i najstarsi uczniowie mieli okazję pomóc planecie, poprzez zbieranie śmieci z miejsc położonych blisko szkoły. Takie akcje uczą, a do tego są świetnym przerywnikiem od codziennych lekcji. Do tego Szkoła Podstawowa w Tarnawatce co roku bierze udział w takich akcjach jak zbieranie nakrętek, czy makulatury.

Z wykresów wynika, iż pomimo tego, że większość ósmoklasistów rzadko odwiedza rezerwat przyrody, dbają oni o środowisko. Niestety, większość z nich często ma kontakt z niszczeniem przyrody. Powinno nas to skłonić do refleksji na ten temat.

Ludzie nie mają serc...

Zdanie z tytułu jest stanowczo zbyt często używane, można je usłyszeć w każdej sytuacji. Czy jest prawdziwe? Tego, co prawda nie wiem. Mogę za to bez wahania stwierdzić, iż stado inteligentów, których widziałam przy ostatniej wędrowce na szlakach roztoczańskiego parku narodowego, nie miało innego odpowiedzialnego za najważniejsze funkcje życiowe narządu, lub chociaż jego części odpowiadającej za zdrowy rozsądek, lub poszanowanie dobra historycznego i naturalnego. Cała trójka dżentelmenów przechadzających się radosnym krokiem, miała na oko 25 wiosen. Wydawać by się mogło, że od na tyle dojrzałych mężczyzn, niczym jest wymaganie podstawowej kultury osobistej. Ludzie zaskakują mnie jednak do tego stopnia, że gdy zobaczyłam jak chodzą po strzeżonych gatunkach roślin, nie wzbudziło to we mnie zbytniego zadziwienia, obłudną była moja początkowa myśl, iż robią to nie świadomie bądź zgubili jakiś wartościowy przedmiot. Te wątpliwości rozwiane zostały w momencie gdy jeden z nich zerwał kwiat pod ochroną. Następnym wyczynem owych mężczyzn, przy którym musiałam już interweniować, był głośny krzyk, którym mogli wystraszyć zwierzęta i innych turystów, gdy powiedziałam szanownym panom, co myślę o zakłócaniu ciszy w takim środowisku, Ci zareagowali bardzo nieprzyjemnie, wręcz agresywnie. Ukoronowaniem ich zachowania został czyn wyrzucenia butelki plastikowej do miejsca nieprzeznaczonego dla takiego przedmiotu. Cała przyjemność z tej wędrowki ulotniła się z powodu wizyty w tym miejscu tego stada.

Bulwersuje mnie zachowanie Takich istot, niestety, ludźmi nie można ich nazwać. Już w podręczniku od biologii dla klasy 8 szkoły podstawowej, przy temacie o ewolucji i powstaniu człowieka, widnieje napis o tym, że gatunek *Homo Sapiens* jest tworem dóbr kultury, co można też rozumieć, jako ich poszanowanie. To zjedzone do szpiku kości stado mogło się zatrzymać w ewolucji około 6 mln lat temu, gdy na ziemi panował praprzodek ludzi, Sahelantrop o pojemności mózgu 360cm³. Wnioskuje to po tym, że roztoczański park narodowy, znajdujący się przecież na światowej liście światowego dziedzictwa UNESCO, to bez wątpienia ogromny skarb, dla nas, ludzi tu żyjących. O jego przydatności i ważności można pisać tomy książek, jednak z uwagi na świadomość, iż nie każdego to porusza, wspomnę, że to też praca innych, ktoś specjalnie wytycza szlaki, ktoś dba o komfort zwiedzania tego miejsca, dbając jednocześnie o nienaruszenie ważnych elementów. **Pamiętajcie więc, aby nie podzielić losu tych miłych osobników, bo nie jeden 7-latek, zachował by się lepiej niż oni.**

9 przykazań dobrego zachowania podczas zwiedzania zabytków

1. Szanuj zabytki, nie zdzieraj farby, nie kop, nie pluj na te miejsca, Ktoś w to wszystko włożył swoją pracę
2. Nie pisz po murach, wierzymy, że A i C będą razem na zawsze, nie musisz tego zapisywać niszcząc zabytek
3. Nie zaśmiej przestrzeni i dbaj o czystość, to nie jest tylko jeden papiererek.
4. Nie niszczyć roślin i nie płosz zwierząt w parkach należących do dworów i zamków i różnego rodzaju rezerwach, to jest ich dom, ty jesteś intruzem.
5. To ma być przyjemność, nie jesteś tu za karę, możesz dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy, podejdź do zwiedzania pozytywnie.
6. Nie bierz tego, co do ciebie nie należy. Ta cegielka, ten liść zdecydowanie lepiej prezentuje się tu gdzie jego miejsce, sklep z pamiątkami jest za rogiem.
7. Oglądaj uważnie to co chcesz zobaczyć, ale tylko z miejsc do tego wytyczonych lub wskazanych przez przewodnika, często możesz zrobić sobie i innym krzywdę gdy odchodzisz od szlaku zwiedzania.
8. Jesteś w miejscu publicznym dbaj o komfort innych turystów, nie biegaj, nie rozpychaj się, nie krzycz, zachowuj się kulturalnie, obok ciebie są inni zwiedzający.
9. Każdy zabytek jest ważny, piramida Heopsa i mały kościół, to że dla ciebie coś nie ma znaczenia, nie znaczy że jest tak dla innych, nie mów więc, że coś jest „beznadziejne”, „niemodne” i „niefajne”

„Nadszedł czas, aby zrozumieć, że przyroda bez człowieka będzie istniała, ale człowiek bez przyrody nie”

- Arystoteles

Źródło: Google Grafi

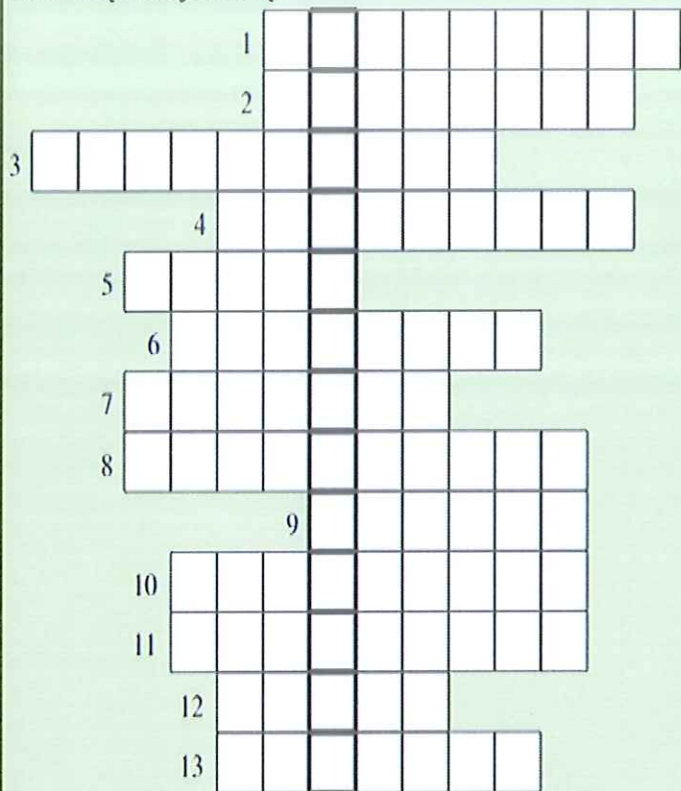
„Kiedy wycięte zostanie ostatnie drzewo, ostatnia rzeka zostanie zatruta i zginie ostatnia ryba - odkryjemy, że nie można jeść pieniędzy.”

- przysłowie indiańskie

ZADANIE 1

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Osada leśna słynąca ze stajennej hodowli symbolu Roztoczańskiego Parku Narodowego.
2. Strefa Roztoczańskiego Parku Narodowego obejmująca głównie parki krajobrazowe.
3. Tam znajdują się kaplica na wodzie, klasztor dominikanów oraz pałac Leszczyńskich.
4. Rezerwat w którym jest 68 głązów – był kiedyś miejscem kultu, na jego temat krążą różne legendy.
5. Gmina z pałacem Łosiów i kościołem pw. Najświętszej Maryi Panny.
6. Międzynarodowy program zapoczątkowany przez UNESCO - „Człowiek i ...”.
7. Endemiczny polski gatunek drzewa chroniony w rezerwacie Skrzypny Ostrów.
8. Tam znajduje się kościół św. Antoniego.
9. Zabytkowe miasto założone przez Jana Zamojskiego.
10. Hydrologiczny rezerwat - leży na terenie Ukrainy.
11. Jego pomnik znajduje się w Szczepieszynie.
12. polski - Symbol Roztoczańskiego Parku Narodowego.
13. Tam rozpoczyna się Różtocze zachodnie.

ZADANIE 2

Rozszyfruj. Użyj kodu Morse'a.

--- . --- .

ZADANIE 3

Rozwiąż rebus.

-BRA-

+

DKA Ó:A

ZADANIE 4

SKREŚL GATUNKI ZWIERZĄT ZWIĄZANE Z ROZTOCZEM (JEST ICH 10)

POZOSTAŁE LITERY UTWORZĄ WYRAZ. SZUKAJ ICH POZIOMO I PIONOWO.

W	I	L	K	S	O	K	D
N	B	J	M	Ó	R	R	O
O	I	W	O	W	Y	A	S
C	E	Y	P	E	Ś	S	T
E	L	D	E	C	C	K	O
K	I	R	K	Z	Z	A	J
Y	K	A	Z	K	N	A	K
K	O	S	Z	A	T	K	A

H A S Ł O

Rozwiązania:

Zadanie 1

Zadanie 2

Zadanie 3

Zadanie 4